

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra filozofie a spol. věd

Posudek vedoucího/oponenta diplomové práce **nehodící se škrtně*

Jméno autora/ky	Jan Matějka				
Název práce	Struktura a vnímání obrazu z hlediska fenomenologické filozofie				
Studijní obor	Filozofie a společenské vědy				
Vedoucí práce (jméno a příjmení s tituly, pracoviště)	Mgr. Hynek Janoušek, Ph.D.				
Oponent práce (jméno a příjmení s tituly, pracoviště)	Mgr. Jan Černý, Ph.D.				
Konzultant práce (jméno a příjmení s tituly, pracoviště)					
Rok obhajoby					
Obrazová příloha	~~ano~~ - ne	Tabulky a grafy	~~ano~~ - ne	Další přílohy	~~ano~~ -ne

Použitá literatura (počet): 13

Hodnocení cíle/ů práce

(charakteristika cíle, způsob jeho stanovení, užitečnost cíle, slovně)

Autor v úvodu označuje za cíl své práce prozkoumat, jak někteří fenomenologové (Husserl, Ingarden, Merleau-Ponty) „popisují vnímání uměleckých děl, a především tedy obrazů“. Chce tak podle svých slov zjistit, zda je fenomenologie schopna o uměleckém díle něco zajímavého říci. Jako určitý test výsledků práce fenomenologů na tomto poli chce jejich závěry porovnat s reflexí vlastní tvorby některých malířů (Cézanne, Klee).
 Cíl je to zajímavý a pro bakalářskou práci nosný a práce jej v podstatě plní, ovšem způsobem poněkud útržkovitým a někdy zjednodušujícím.

Hodnocení obsahové stránky práce

<i>Užití zásadní odborné literatury a zdrojů</i>	ano	~~s výhradami~~	~~ne~~
<i>Přiměřená odborná terminologie práce</i>	~~ano~~	s výhradami	~~ne~~
<i>Vhodně zvolená metoda</i>	ano	~~s výhradami~~	~~ne~~
<i>Splnění deklarovaného cíle/cílů práce</i>	~~ano~~	s výhradami	~~ne~~

Hodnocení formálních kritérií práce

<i>Stylistická úroveň práce</i>	~~dobrá~~	s výhradami	~~špatná~~
<i>Pravopis a gramatika</i>	dobré	~~s výhradami~~	~~špatné~~
<i>Vhodná grafická úprava stránkování a textu</i>	dobrá	~~s výhradami~~	~~špatná~~

Stručné slovní hodnocení (dle uvážení posuzovatele)¹

Práce sestává ze dvou obecných úvodů do Husserlovy a Merleau-Pontyho fenomenologie a dále ze tří referátů o primárních textech tří fenomenologů věnovaných tématu bakalářské práce.

Práce celkem obstojně plní roli referátu o myšlení dvou fenomenologů (Ingardena a Merleau-Pontyho) na téma tvorby a vnímání obrazu. Nepřináší téměř žádnou tvůrčí myšlenkovou práci Jana Matějky, s výjimkou velmi stručného, ale celkem zdařilého exkurzu, v němž Matějka srovnává reflexi vlastní tvorby z pera Paula Cézanna a Paula Klee s probranými fenomenologickými koncepcemi vnímání obrazu.

Stručný referát o Husserlově textu *Phantasie, Bildbewußtsein, Erinnerung* jen připravuje půdu pro následný referát o Ingardenovi. Z hlediska cíle práce jsou tedy nejdůležitější dvě pasáže, první věnovaná Ingardenově *Struktuře obrazu* a druhá Merleau-Pontyho eseji *Oko a duch*. Referát o Ingardenovi přitom dobře navazuje na předchozí stručný referát o Husserlově textu. Referát o eseji *Oko a duch* zase navazuje na předchozí výklad o tělesnosti v Merleau-Pontyho myšlení. Tento druhý referát je ovšem poněkud zkratkovitý a příliš rychle nachází údajnou shodu mezi Ingardenovým a Merleau-Pontyho pojetím ontologie obrazu, ovšem za cenu zploštění pojetí francouzského fenomenologa. Matějka sleduje, jak oba autoři rozumějí „bytí obrazu“ a především pak to, jak divák do obrazu aktivně vstupuje. U Merleau-Pontyho je ovšem bytí obrazu nerozlučně spjato s bytím světa; Matějka ale svým důrazem na divákovu vstoupení do „vlastního bytí“ obrazu de facto bytí obrazu od bytí světa odpojuje (s. 31-32).

Zásadní připomínky k obsahové úrovni práce

a) Dosažení cíle, který si Jan Matějka vytýčil, není snadným úkolem, protože vyžaduje jak zvládnutí náročného pojmového aparátu (v případě Husserlova díla) nebo nesnadno přístupného metaforického jazyka (v případě Merleau-Pontyho), tak jistou estetickou vlohu a vnímavost pro významové vrstvy samotného uměleckého díla (obrazu). Autor se prvnímú ze zmíněných nároků do jisté míry vyhýbá tím, že o velkých dílech a základních myšlenkách probíraných fenomenologů referuje téměř výhradně prostřednictvím sekundární literatury, většinou české (Blecha, Čapek, Petříček), jednou také zahraniční (Carman) provenience. Při tom se ovšem dopouští i určitých chyb, nepřesností či nejasností – např. píše „transcendentní“ vědomí namísto vědomí „transcendentálního“ (s. 5); uvádí, že Ingarden „napadá pozici Husserlova transcendentálního idealismu“, aniž by se pokusil vysvětlit, co to transcendentální idealismus je (s. 12); také Matějkův důraz na „objektivitu“ poznání u Husserla (s. 3, 5, 6) je mírně zavádějící – bez popisu toho, jak konkrétně noema získává podle Husserla svou objektivitu, není práv Husserlovým důrazům na intersubjektivitu v procesu poznání a na korelaci poznávání a poznávaného.

Když ovšem Matějka přestane referovat o výkladu autorů sekundární literatury a začne mluvit vlastními slovy, stává se jeho výklad někdy zmateným: např. popis Merleau-Pontyho koncepcí tělesnosti je přijatelný, dokud se drží Čapkova výkladu, o němž Matějka referuje, ale jakmile má svými slovy shrnout rozdíl v pojetí tělesnosti mezi *Fenomenologií vnímání* a *Viditelným a neviditelným*, stává se jeho výklad nepřehledným a nepřesvědčivým (s. 29-30) a pro svou

¹ Např. náročnost tématu, specifika řešení, samostatnost nebo invence studenta, co jsou hlavní klady, nedostatky práce, případně jaký je přínos, nebo využitelnost práce, navrhovaná doporučení k možnému zužitkování práce; zejména však návrh řešení pro případ nedoporučujícího posudku: a) upřesnit, doplnit nebo rozvést stanovenou pasáž, b) opravit, přepracovat stanovenou pasáž, c) přepracovat celou práci na zadané téma, d) vypracovat novou práci na nové téma.

závěrečnou tezi, že se Merleau-Ponty snažil „dvojitého vztahu“ (patrně dvojznačnosti pohledu, který podle výkladu ve *Viditelném a neviditelném* zároveň věcem vládne a zároveň je jimi ovládán) „zbavit“, nijak neargumentuje.

b) V samotném výkladu o vnímání obrazu pracuje náš autor vždy s jedním textem každého z fenomenologů. U Husserla s anglickým překladem 23. svazku Husserlian *Phantasie, Bildbewußtsein, Erinnerung* (Matějka uvádí překladatele mylně jako spoluautora textu), u Ingardena s knihou *Struktura obrazu*, u Merleau-Pontyho s esejí *Oko a duch*. Tyto texty tedy v práci představují primární literaturu k tématu a Matějka o nich referuje na základě vlastní četby. Porozumění textům je – z hlediska tématu bakalářské práce – podle mého názoru vesměs adekvátní; ovšem referát o Husserlově textu je velmi stručný a obsahuje jen několik základních pojmů a myšlenek souvisejících s otázkou vnímání obrazu. Překládání některých pojmů z anglického překladu Husserlova textu je zavádějící – např. Husserlův *Sujet* (anglicky *subject*) překládá Matějka jako „subjekt“ (obrazu). Při referátu o Ingardenově textu (který četl ve slovenském překladu) už přitom správně mluví o „syžetu“ či „sujetu“ a pracuje s adekvátním významem termínu.

Zásadní připomínky k formální úrovni práce

a) Stylistická úroveň práce někdy upadá, když autor nereferuje o určitém textu a snaží se říci něco sám za sebe. Namátkou jen příklady ze *Závěru*: „Fenomenologická filozofie je z pohledu současného filozofického diskurzu často napadána z hlediska její nedostatečné obhajoby prosazení sebe sama jako nástroje objektivního poznání.“ (s. 38) „Celkový existenciální podtext Merleau-Pontyho teorií se tak ve vztahu k umění zdá být poměrně zajímavý.“ (s. 39) Nalézt lze i vyšnití z větné vazby, jako např. „Více než na popis různých druhů pochodů při vnímání a toho, aby dopodrobna popisoval, jaké přesné části zjevující se malby působí na jaké druhy vědomí, ho zajímalo, jak je možné ...“ (s. 39)

Otázky k obhajobě práce

- 1) Autora bych za prvé rád požádal, aby upřesnil původ generální kritiky fenomenologie, kterou zmiňuje jak v *Úvodu*, tak *Závěru* práce.
- 2) Autora bych se dále rád zeptal na to, jak přesně rozumí vztahu bytí obrazu a bytí světa (bytí jako takového) v Merleau-Pontyho esejí *Oko a duch*.
- 3) Autora bych se na závěr rád zeptal, zda má nějakou vlastní teorii estetična a toho, jak se projevuje v uměleckých dílech, a jak ho v tomto smyslu bakalářská práce obohatila. Pokud žádnou oblíbenou teorii nemá, co mu tedy bakalářská práce na tomto poli dala.

Výsledné hodnocení práce

Práci doporučuji – ~~nedoporučuji~~ k obhajobě. *nehodící se škrtně

Hodnocení:

V případě úspěšné obhajoby doporučuji hodnotit práci kolem kvalifikačního stupně C.

.....*Praha, 18.1.2019*.....
datum a místo

.....
podpis autora posudku